

รายงานการจัดเวทีสมัชชาแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร
“หลักประกันชีวิต สิทธิแรงงานนอกระบบ : สุขภาพ สวัสดิการ และงานที่มั่นคง”

วันที่ ๔ - ๕ ตุลาคม ๒๕๕๕

ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมเวทีสมัชชาฯ

จำนวน ๔๐๐ คน ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ๔ ภาค และกรุงเทพมหานคร เครือข่ายแรงงานในระบบ แรงงานข้ามชาติ เกษตรพันธสัญญา และกลุ่มแรงงานไทยไปต่างประเทศที่กลับมาสู่ภูมิภาค เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานชุมชน จาก ๘๐ ตำบล เครือข่ายระบบบริการสาธารณสุข : การจัดบริการอาชีวอนามัย ภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรแรงงาน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคการเมือง เครือข่ายนักวิชาการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สื่อมวลชนส่วนกลางและท้องถิ่น และผู้สนใจทั่วไป ฯลฯ

การจัดสมัชชาแรงงานนอกระบบ แบ่งออกเป็น ๒ วัน คือ

วันพฤหัสบดีที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

เริ่มเวลา ๑๑.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. : ลงทะเบียน

เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๓.๔๐ น.

กล่าวเปิดสมัชชาเชิงประเด็น โดยรองผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) : **ดร.สุปรिता อุดุลยานนท์**

ข้อเสนอเชิงประเด็นในวันนี้จะนำเสนอผู้บริหารสูงสุดของรัฐบาลท่านนายกรัฐมนตรีในวันพรุ่งนี้ นับตั้งแต่ สสส. ได้รับรู้ปัญหาและเห็นความสำคัญและได้เริ่มจัดตั้งแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยการรวมกลุ่มเล็กๆ ประสานทำความเข้าใจ หาปัญหาร่วมกัน สิ่งต่างๆ พัฒนาเป็นกลไก เป็นกลุ่มที่มีผู้รับฟังตามลำดับ มีหน่วยงานที่เข้ามารับเรื่องของแรงงานนอกระบบมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือที่จัดสมัชชาที่จังหวัดขอนแก่น รองปลัดกระทรวงแรงงาน และผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานได้รับฟังและรับข้อเสนอ กระผมขอแสดงความชื่นชม เครือข่ายแรงงานนอกระบบ เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ กระทรวงต่างๆ ภาควิชาการ และเครือข่ายทุกส่วน ที่ร่วมกันนำเอา “หลักประกันชีวิต สิทธิแรงงานนอกระบบ สุขภาพ สวัสดิการ และงานที่มั่นคง” มาเป็นแนวทางการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในการจ้างงาน ทุกวันนี้ที่ทราบกัน บริษัทใหญ่ๆ องค์กรใหญ่ๆ มีการตัดตอนการจ้างงาน (Subcontract) มากขึ้น บางส่วนอาจกล่าวหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ หรือเพื่อลดภาระด้านสวัสดิการและอื่น ๆ หรือผลักดันออกจากระบบสวัสดิการทำให้แรงงานบางส่วนได้รับผลกระทบ ช่องว่างด้านกฎหมายหรือการจัดการทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ทำให้การนำกฎหมายหรือนโยบายจึงไม่เป็นผลเท่าที่ควร ทำให้หน่วยงานต่างๆ เริ่มมีความตระหนักมากขึ้นในการดูแลแรงงานนอกระบบ โดยได้มีตัวแทนของ สสส. เข้าไปร่วมจัด Workshop กับรัฐบาลทำให้เกิดพัฒนาการในหลายๆ ด้าน เช่น การประกันสังคม มาตรา ๔๐ สามารถเปิดรับแรงงานนอกระบบได้มากยิ่งขึ้น หากยังมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการต้องมีการหารือร่วมกัน โดยรวมแล้วภาคราชการหรือรัฐมีปัญหาคือพื้นฐานว่าจะเข้าถึงแรงงานนอกระบบได้อย่างไร เนื่องจากไม่ทราบตัวตนของแรงงานนอกระบบ ไม่มีระบบที่รวบรวมข้อมูลดังกล่าว ส่วนนี้เองในช่วง ๗ - ๘ ปี ที่ผ่านมามีทำให้เกิดการประสานจากหลายส่วนที่ช่วยกันถักทอการรวมกลุ่มของแรงงานนอกระบบเป็นสมัชชาวันนี้และพรุ่งนี้ เป็นการสร้างฐานที่สำคัญ และอยากให้ทุกคนให้ความสำคัญในการสร้างฐานนี้ เพื่อการเชื่อมโยงกับภาครัฐ เจตนารมณ์ในการจัดสมัชชาเชิงประเด็นในวันนี้มี ๓ ประเด็น คือ ๑) นโยบายเพื่อการคุ้มครอง

และการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ ๒) การจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ และ ๓) ความเสี่ยงด้านสุขภาพที่สามารถหลีกเลี่ยงและจัดการได้ เพื่อช่วยกันประสานและสื่อสารไปยังพี่น้องแรงงานนอกระบบได้มากยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นนิมิตหมายสำคัญเพื่อร่วมกันสังเคราะห์งาน ในเรื่องหลักคือการดูแลสุขภาพในการประกอบอาชีพ ในนามของ สสส. ขอฝากประเด็นในเรื่องการบริโภค สุรา ยาสูบ เพื่อการดูแลสุขภาพของท่านเอง และขออำนวยการให้การจัดสมัชชาแรงงานนอกระบบในวันนี้ดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

เวลา ๑๓.๔๐ – ๑๖.๐๐ น.

แยกกลุ่มตามประเด็นการขับเคลื่อนงานเพื่อคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ เวทีสมัชชาเชิงประเด็น “จากปฏิบัติการจริงสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายและนำสู่การปฏิบัติจริง” จำนวน ๓ ห้อง ได้แก่

ห้องที่ ๑ นโยบายเพื่อการคุ้มครองและสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ

เหตุผลและความจำเป็นจัดสมัชชาเฉพาะประเด็น : นโยบายเพื่อการคุ้มครองและการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ

ปัจจุบันแรงงานนอกระบบต้องประสบกับปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตหลายประการ อาทิ (๑) ปัญหาความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพและสวัสดิการสังคม เนื่องจากแรงงานนอกระบบไม่มีการจ้างงานที่ต่อเนื่อง ได้รับค่าตอบแทนแรงงานที่ไม่เป็นธรรม ต้องทำงานหนัก ไม่มีวันหยุด มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่าแรงงานทั่วไป ขาดหลักประกันทางสังคม เข้าไม่ถึงระบบประกันทางสังคมและไม่มีสวัสดิการอื่นใด เนื่องมาจากการขาดการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายคุ้มครองแรงงานซึ่งเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับสภาพการจ้างงานและสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงาน และ (๒) ปัญหาสุขภาพและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย พบว่า แรงงานนอกระบบได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุจากการทำงานสูงขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่า การบริการรักษาพยาบาลตามสิทธิในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ไม่ครอบคลุมการบริการสาธารณสุขที่มีความเสี่ยงจากการทำงาน หรือความเสี่ยงในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้แรงงานนอกระบบต้องเผชิญกับปัญหาสะสมด้านสุขภาพมาโดยตลอด

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีมาตรการและนโยบายเพื่อให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงสิทธิและบริการที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในกฎหมายดังต่อไปนี้ คือ การประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ (มาตรา ๔๐) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมถึงการมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๕ อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากการมีกฎหมายและนโยบายที่ให้การคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนา แรงงานนอกระบบโดยเฉพาะแล้ว ยังมีกฎหมายหรือนโยบายอื่นๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันจำนวนมาก ที่สนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ มีสุขภาพดี มีความปลอดภัยในการทำงานได้ ดังนั้น ถ้าการนำกฎหมายหรือนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติได้พิจารณาถึงแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไข บริบทของความเป็นแรงงานนอกระบบ เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายและกฎหมายดังกล่าวไปบังคับใช้ มีการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้ถึงสิทธิ หน้าที่และประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบและเงื่อนไขได้ รวมถึงการมีกลไกการจัดการที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงที่สะดวก สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่มีความเสี่ยงและความเปราะบาง จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเจตนารมณ์ของกฎหมายและนโยบายนั้นอย่างแท้จริง

แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงได้ร่วมกับศูนย์ประสานเครือข่ายแรงงานนอกระบบ กลุ่มงานเศรษฐกิจแรงงานมหภาค

สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน ศูนย์วิชาการแรงงานนอกระบบ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข และเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน จัดเวทีสัมมนากลุ่มย่อยประเด็น “นโยบายเพื่อการคุ้มครองและการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ” ขึ้นมาเพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการทางกฎหมาย หรือนโยบายที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของแรงงานนอกระบบ ตลอดจนการสร้างกระบวนการและกลไกปฏิบัติการ การเรียนรู้เพื่อการเข้าถึงสิทธิและบริการและการขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาสู่แรงงานนอกระบบให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงและนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของแรงงานนอกระบบต่อไป

เป้าหมาย : แรงงานนอกระบบและผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายหรือกฎหมายเพื่อการคุ้มครองและสร้างหลักประกันทางสังคม ได้แนวทางและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อแรงงานนอกระบบ ได้เข้าถึงสิทธิและบริการที่เหมาะสมและตอบสนองต่อการแก้ปัญหาและความต้องการของแรงงานนอกระบบ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงนโยบายที่มีอยู่และที่กำลังจะพัฒนาขึ้นใหม่ ให้มีประสิทธิภาพต่อการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

วัตถุประสงค์

๑. แลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญและสถานการณ์ เจื่อนไขข้อจำกัด ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิและบริการที่ควรจะได้รับจากกฎหมายและนโยบายที่มีอยู่และกำลังอยู่ในขั้นการเตรียมการเพื่อการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ ในกฎหมายและนโยบายต่อไปนี้

- พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ (มาตรา ๔๐) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

- พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔

- แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

๒. ร่วมพัฒนาข้อเสนอเพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาถึงกลไกและแนวปฏิบัติเพื่อลดช่องว่าง ข้อจำกัดและเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงของแรงงานนอกระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรมให้กับกลุ่มที่ขาดอำนาจหลังการต่อรอง และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จะตอบสนองต่อการแก้ปัญหา และความต้องการของแรงงานนอกระบบทุกกลุ่ม

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๑ : การขยายประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ ตามมาตรา ๔๐ และ พรบ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย

๑. นายสุชาติ เปรมสุริยา

สำนักความมั่นคงแรงงานนอกระบบ

สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

๒. นายสุวัฒนา ศรีภิรมย์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออมการลงทุนและตลาดทุน

อดีตผู้อำนวยการส่วนการออม

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

๓. นายพรชัย อยู่ประยงค์

ประธานอนุกรรมการพัฒนาระบบบริหาร

มาตรา ๔๐

๔. นางสุจิน รุ่งสว่าง

ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบระดับชาติ

๕. นายบัญญัติ แบ่นวิเศษ

หัวหน้าฝ่ายแรงงานหญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง

ผู้ดำเนินการเสวนา นางสุนทรี หัตถิ เช่งกิ่ง รองประธานมูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ

นายสุชาติ เปรมสุริยา กล่าวว่า มาตรา ๔๐ เป็นกฎหมายรองไม่ใช่พระราชบัญญัติ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ คุณสมบัติในการสมัคร (๑) ต้องเป็นผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์ ณ วันสมัคร (๒) ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ (ไม่เป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ) หรือผู้ประกันตนโดยสมัครใจ มาตรา ๓๙ (๓) สมัครโดยลงลายมือชื่อในใบสมัครด้วยตนเองพร้อมแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และจ่ายเงินสมทบงวดแรกได้ที่สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศโดยมีให้เลือก ๒ ชุด ดังนี้

ชุดสิทธิประโยชน์ ๑ จ่ายเงินสมทบ ๑๐๐ บาท/เดือน สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง ๓ กรณี คือ เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย เงินทดแทนการขาดรายได้ เมื่อทุพพลภาพ เงินค่าทำศพ เงินสมทบที่จ่าย ผู้ประกันตนนำส่งเงินสมทบเดือนละ ๑๐๐ บาท/เดือน หรือวันละประมาณ ๓ บาท (ในระยะแรกรัฐบาลมีนโยบายอุดหนุนให้ ๓๐ บาท และ ผู้ประกันตนจ่าย ๗๐ บาท)

ชุดสิทธิประโยชน์ ๒ จ่ายเงินสมทบ ๑๕๐ บาท/เดือน สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง ๔ กรณี คือ เงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วย เงินทดแทนการขาดรายได้ เมื่อทุพพลภาพ เงินค่าทำศพ เงินบำเหน็จชราภาพ (เงินออมกรณีชราภาพ) จ่ายเงินสมทบ ผู้ประกันตนนำส่งเงินสมทบเดือนละ ๑๕๐ บาท/เดือน หรือวันละประมาณ ๕ บาท (ในระยะแรกรัฐบาลมีนโยบายอุดหนุนให้ ๕๐ บาท และ ผู้ประกันตนจ่าย ๑๐๐ บาท)

ทั้งนี้ ผู้ประกันตนที่ประสงค์รับเงินบำเหน็จชราภาพเพิ่มขึ้น สามารถจ่ายเงินสมทบเพิ่มเติมได้ไม่เกินเดือนละ ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ จ่ายเป็นรายเดือน เดือนละ ๑ ครั้ง และจ่ายเงินสมทบล่วงหน้าได้ ครั้งละไม่เกิน ๑๒ เดือน แต่ไม่สามารถจ่ายเงินสมทบย้อนหลังได้

นายพริษฐ์ อยู่ประยงค์ กล่าวว่า การแก้ไขพระราชบัญญัติที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ จะมีผลให้เงินที่รัฐอุดหนุนให้กับผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ชุดสิทธิประโยชน์ที่ ๑ ผู้ประกันตนจ่าย ๗๐ บาท รัฐบาลอุดหนุน ๓๐ บาท รวมเป็น ๑๐๐ บาท และชุดสิทธิประโยชน์ที่ ๒ ผู้ประกันตนจ่าย ๑๐๐ บาท รัฐบาลอุดหนุน ๕๐ บาท รวมเป็น ๑๕๐ บาท ซึ่งเงินอุดหนุนดังกล่าวมีความไม่มั่นคงในระยะยาวเนื่องจากอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามนโยบายของรัฐบาล หากรัฐบาลไม่จัดสรรเงินมาอุดหนุนให้กับผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ก็เกิดปัญหากับสมาชิกมาตรา ๔๐ กว่า ๑.๑ ล้านคน แต่หากพระราชบัญญัติที่ดำเนินการอยู่แก้ไขเสร็จแล้วจะทำให้เงินอุดหนุนเป็นเงินสมทบ เช่นเดียวกับที่รัฐบาลต้องจ่ายสมทบเข้ากองทุนให้กับผู้ประกันตนมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๙ ซึ่งถือว่ามีความมั่นคงในแง่ของเสถียรภาพของการสมทบเงินให้กับผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

นางสุจิน รุ่งสว่าง กล่าวว่า ในมุมมองของผู้ที่ใช้ระบบหรือแรงงานนอกระบบ มองว่ากองทุนการออมแห่งชาติ มีเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิไม่ให้ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ สามารถเข้าถึงหรือร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติได้ ซึ่งถือว่าไม่เป็นธรรม สำนักงานประกันสังคม (สปส.) ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้แรงงานนอกระบบได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเข้าใจในหลักการและเนื้อหาสาระของมาตรา ๔๐ ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งเห็นว่า สปส. ยังทำงานเชิงรับอยู่ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบางคนของ สปส. ไม่สามารถให้ข้อมูลและตอบข้อสงสัยแก่ประชาชนผู้สอบถามในประเด็นมาตรา ๔๐ ได้ดีเท่าที่ควร และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ (๑) สปส.ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้บริการประชาชนผู้สนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ (๓) หาแนวทางร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินการ มาตรา ๔๐ (๔) ควรมีการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น (๕) หาแนวทางในการรับเงินสมทบ จ่ายสิทธิประโยชน์ และการใช้สิทธิต่างๆ ให้สะดวกยิ่งขึ้น

นายบัณฑิต แป้นวิเศษ กล่าวว่า เกี่ยวกับ พ.ร.บ. กองทุนการออมแห่งชาติได้รับทราบข้อเสนอจาก ดร. กิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คือ (๑) ให้จ่ายเป็นบำเหน็จได้ (๒) ปรับเงินสมทบจากภาครัฐเป็นอัตราเดียวเท่ากันทุกช่วงอายุ คือ ๑๐๐% ตามเงินออมที่สมาชิกสะสม (๓) พิจารณาการ

ลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงจะเหมาะสมหรือไม่ แต่การแก้ไขหลักเกณฑ์กองทุนการออมแห่งชาติใหม่จะทำให้เรื่องหยุดชะงักหรือไม่ นอกจากนั้น ยังมีความไม่ชัดเจนของผู้บริหารภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการคุ้มครองแรงงานนอกระบบผ่านมาตรา ๔๐ หลังจากที่ปลัดกระทรวงแรงงานออกมาพูดเรื่อง “ประกันสังคมถั่วหน้า” ที่จ่ายเงินเดือนละ ๕๕๐ บาท โดยบูรณาการสิทธิประโยชน์ผู้ประกันตน มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๐ เข้าไว้ด้วยกัน

โดยในช่วงท้ายเวทีเสวนาได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมฟังเสวนาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะจากที่ประชุม ดังนี้

- ให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึง การประกันตนมาตรา ๔๐ ของสำนักงานประกันสังคม และกองทุนการออมแห่งชาติได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิจากทั้งสองกองทุน
- ให้ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ มีสิทธิเลือกรับสิทธิประโยชน์ได้ทั้งบำเหน็จหรือบำนาญชราภาพ
- ให้เร่งดำเนินการกองทุนการออมแห่งชาติให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว
- ผลักดันให้การแก้ไขพระราชบัญญัติประกันสังคมที่จะมีผลให้รับเปลี่ยนจากเงินอุดหนุนผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ เป็นเงินสมทบ เสริมและบังคับใช้โดยเร็ว

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๒ : แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙
กับการพัฒนาองค์กรแรงงานนอกระบบระดับชาติและระดับจังหวัด

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย	๑. นางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงแรงงาน
	๒. นายศุภชัย ตริศศักดิ์ชาติ	ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
	๓. นายบัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ	ผู้อำนวยการมูลนิธิอารมณพงค์พจน์
	๔. นางสาวอรุณี ศรีโต	นายกสมาคมส่งเสริมสิทธิชุมชนเพื่อการพัฒนา
ผู้ดำเนินการเสวนา	นางอรพิน วัฒนภูษิต	ผู้จัดการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน สสส.

นางสาววิไลวรรณ เทียงดาห์ แรงงานนอกระบบปัจจุบันมีประมาณ ๒๔.๖ ล้านคน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดต้นทุนของสถานประกอบการ ในการดำเนินกิจการ ทำให้การจ้างงานส่วนมากไหลออกมาสู่ภาคเศรษฐกิจนอกระบบ

บทบาทของกระทรวงแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

- การทำงานเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปี ๒๕๕๔ และขณะนี้มีการทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ กรอบระยะ ๕ ปี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

- ด้านสวัสดิการ เป้าหมายของกระทรวงแรงงาน คือ ร้อยละ ๒๕ ของแรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม โดยวัดจากจำนวนผู้ประกันตนในกองทุนประกันสังคม และกองทุนการออมแห่งชาติ

- ด้านกฎหมาย เป้าหมายของกระทรวงแรงงาน คือ จะดำเนินการปรับปรุง/พัฒนากฎหมายแรงงาน ๓ ฉบับ คือ ๑) พระราชบัญญัติประกันสังคม ๒) การออกกฎหมายลูกของ พ.ร.บ.ผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๐ ฉบับ ๓) กฎกระทรวงว่าด้วยการมิให้ใช้บังคับ พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่บางส่วนแก่นายจ้าง ซึ่งจ้างลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย พ.ศ.

- เรื่องการเสริมภาพลักษณ์ของประเทศ โดยการเตรียมความพร้อมการรับรองอนุสัญญา ILO ฉบับที่ ๘๗ และ ๘๘ ซึ่งอยู่ในกระบวนการพิจารณาพิจารณา

- การส่งเสริมการมีงานทำ แรงงานนอกระบบต้องได้รับการส่งเสริมให้มีงานทำ มีการฝึกฝีมือแรงงานให้มีมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยแรงงานนอกระบบสามารถเข้ารับการฝึกอบรม/พัฒนาทักษะฝีมือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น โครงการจ้างงานเร่งด่วนและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ส่งเสริมการรับงานไปทำที่บ้าน เป็นต้น

- การพัฒนาระบบข้อมูล ที่สามารถวิเคราะห์ออกมาและใช้เป็นประโยชน์ได้พอสมควร
- การพัฒนากลไกการบริหารจัดการ ปัจจุบันได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๕
- รูปแบบการประเมินผล ให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาติดตามประเมินแผนงานนี้อย่างมีประสิทธิภาพ
- แผนงานปี ๒๕๕๖ จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านแรงงานนอกระบบระดับจังหวัดนำร่อง ๑๐ จังหวัด

นายบัณฑิตย ธนชัยเศรษฐวุฒิ ได้กล่าวถึงข้อดีของแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน คือ มีเครือข่ายนักวิชาการที่ทำงานกับพี่น้องผู้ใช้แรงงาน ทำให้ได้ข้อมูลต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานราชการ และกระบวนการแรงงานในการทำงานต่างๆ

- ปัญหาใหญ่ของการทำงานด้านแรงงานนอกระบบในปัจจุบัน คือ การทำงานร่วมกันหลายกระทรวงหลายหน่วยงาน แต่ไม่สามารถบูรณาการทำงานกันได้จริง
- คณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติจะสามารถทำงานต่อไปได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งในส่วนของผู้ใช้แรงงานและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับผู้บังคับบัญชาและระดับล่าง
- องค์กรแรงงานนอกระบบ ต้องมองที่บทบาทการทำงานขององค์กรว่าตอบสนองต่อผลประโยชน์ของแรงงานนอกระบบหรือไม่ ไม่ใช่มองที่ชื่อองค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ด้านการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น อาชีวอนามัย ซึ่งบทบาทขององค์กรก็มีหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นเชิงประเด็น เชิงพื้นที่ (ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นนิติบุคคล)
- การบริหารจัดการองค์กร ต้องมีคณะกรรมการที่ช่วยกันบริหารจัดการและช่วยกันทำงาน เนื่องจากความเป็นแรงงานนอกระบบมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องใช้จำนวนคนในการขยายความรู้การพัฒนาเชิงปริมาณ

นายศุภชัย ตริคศิริชาติ ปี ๒๕๕๖ นโยบายของกระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับ ๓ เรื่องหลัก ได้แก่ ปัญหาแรงงานนอกระบบ ปัญหาการค้ามนุษย์ การบังคับใช้ค่าจ้าง ๓๐๐ บาท

บทบาทหน้าที่ในปัจจุบันของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้แก่ (๑) มีหน้าที่ดูแลความเป็นธรรมให้คนงานประกอบอาชีพอย่างมั่นคงและมีความเป็นธรรม (๒) ออกแบบรูปแบบการสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ประกอบการ (๓) ยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อความเป็นธรรมของแรงงานนอกระบบ (๔) การสร้างเครือข่ายแรงงานนอกระบบร่วมกับองค์กรภายใต้กำกับดูแลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในระดับจังหวัดต่างๆ (๕) การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ให้แก่แรงงานนอกระบบก็เป็นเรื่องหนึ่งที่อยู่ในแผนงาน

นางสาวอรุณี ศรีโต การทำงานด้านแรงงานนอกระบบเป็นเรื่องที่ต้องค้นหา คนทำงานด้านนี้ต้องเข้าไปสำรวจพื้นที่ การทำให้แรงงานนอกระบบเกิดการรวมกลุ่ม เป็นเรื่องสำคัญและยาก ต้องใช้ระยะเวลา องค์กรแรงงาน มูลนิธิ องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ต้องใช้องค์กรเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการทำงานแรงงานนอกระบบ ทำอย่างไรให้มีสภาแรงงานนอกระบบแห่งชาติเพียงสภาเดียว และให้เครือข่ายทั้งหมดมาอยู่ใต้ร่มของสภาฯ นี้

ความเห็นและข้อเสนอ

- จำเป็นต้องมีการทำงานระดับท้องถิ่นร่วมกันของแรงงานนอกระบบและหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ

- ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ มักไม่ให้ความสนใจกับแรงงานนอกระบบ เมื่อแรงงานนอกระบบยื่นข้อเสนอหรือขอความช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐบาลมักเพิกเฉย
- ความไม่ต่อเนื่องในการทำงานของหน่วยงานรัฐ ทั้งในระดับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงผู้บังคับบัญชา ซึ่งส่งผลกระทบต่อนโยบายในการดูแลแรงงานนอกระบบ
- กระทรวงแรงงานควรรับรองการรวมกลุ่มของแรงงานนอกระบบ (จดทะเบียน) ที่นอกเหนือจากผู้รับงานไปทำที่บ้าน
- นโยบายของรัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของแรงงานนอกระบบอย่างจริงจัง
- ศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบในแต่ละจังหวัด ต้องมีการขยายเครือข่ายให้มีการทำงานที่ทั่วถึงและการทำงานต้องคอยตามติดหน่วยงานภาครัฐว่ามีกรดำเนินงานในสิ่งที่ผู้ใช้แรงงานนำเสนอ
- ควรพัฒนารูปแบบการให้ข้อมูลความรู้กับแรงงานนอกระบบ เช่น เรื่องอาชีวอนามัย ประกันสังคม มาตรา ๔๐ เพื่อสร้างแกนนำไปขยายต่อลงพื้นที่ซึ่งจะก่อให้เกิดการรวมตัว
- ต้องมีการประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ให้หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคีและกลุ่มแรงงานนอกระบบทราบอย่างทั่วถึง

ห้องที่ ๒ คิดใหม่...ทำใหม่ : การจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้

เหตุผลและความจำเป็นจัดสมัชชาเฉพาะประเด็น คิดใหม่...ทำใหม่ : การจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้

ความมั่นคงทางด้านสุขภาพและความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมีความหมายเท่ากับความมั่นคงในชีวิตของคนทำงาน การประกอบอาชีพหรือการทำงาน คือเงื่อนไขและปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ (Social Determinants of Health) สาเหตุการเจ็บป่วยที่สำคัญของคนทำงานส่วนใหญ่เป็นผลอันเนื่องมาจากการทำงาน (Work related diseases) และในส่วนของแรงงานนอกระบบ นโยบายยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรทั้ง ๆ ที่เป็นรากฐานพลังทางเศรษฐกิจในสัดส่วนร้อยละ ๔๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพ ยิ่งส่งผลต่อการทำให้ช่องว่างของความไม่เป็นธรรม มีระยะห่างหรือมีความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันการพัฒนาระบบสุขภาพที่มองแยกส่วนกับมิติทางเศรษฐกิจและสังคม จะมุ่งเน้น “การซ่อมสร้าง” มากกว่า “การสร้างนำซ่อม” ตามแนวนโยบายขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ที่ได้ออกกฎบัตร The Ottawa Charter for Health Promotion สำหรับเป็นหลักการแนวคิดและการพัฒนาความร่วมมืออันดีภาคีเพื่องานการสร้างเสริมสุขภาพ

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างมีนโยบายและบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการมีงานทำและพัฒนาอาชีพแก่แรงงานนอกระบบ แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์การทำงานรวมถึงแนวปฏิบัติที่ยังยึดติดกับกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ที่กล่าวได้ว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนด “ยุทธศาสตร์เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะแรงงานนอกระบบเพื่อขยายโอกาสการมีงานทำ” เป็นยุทธศาสตร์หลักหนึ่งโดยความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงได้กำหนดกรอบงบประมาณไว้จำนวน ๑๕,๐๗๑.๕๕ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑๑ ของงบประมาณทั้งหมด

เวทีสมัชชาเชิงประเด็นหัวข้อ “คิดใหม่ ทำใหม่ สู่อการสร้างความมั่นคงในงานและอาชีพของแรงงานนอกระบบ” เป็นการแลกเปลี่ยนรูปธรรมการดำเนินงานที่มีศักยภาพของหลายภาคส่วนที่มีอยู่ภายใต้นโยบายและกรอบงานและหน่วยงานและองค์กร เพื่อพัฒนาระบบการนโยบายที่เหมาะสม สอดคล้อง และเกิดการปฏิบัติการจริงที่ต้องการความร่วมมือ การเชื่อมร้อยและการเกื้อหนุนกัน ภายใต้การมีกรอบคิด เป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่ทุกฝ่าย

ยอมรับว่าเป็นทิศทางการส่งเสริมความมั่นคงทางด้านรายได้และอาชีพสำหรับแรงงานนอกระบบที่ควรเป็นในยุคปัจจุบัน และการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เป้าหมาย : ได้รูปแบบและแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง เป็นธรรม ปลอดภัย มีรายได้ที่สามารถสร้างหลักประกันในชีวิตสำหรับแรงงานนอกระบบและครอบครัวได้ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไปสู่กระบวนการทำงานผลักดันนโยบายที่สอดคล้องกับแนวคิดและการจัดการอาชีพแนวใหม่ร่วมกัน

วัตถุประสงค์

๑. นำเสนอสถานการณ์และรูปธรรมการดำเนินงานองค์ความรู้และบทเรียนการส่งเสริมอาชีพที่เชื่อมโยงกับการจัดสวัสดิการสังคมของแรงงานนอกระบบ และการจัดการอาชีพแนวใหม่โดยการประยุกต์ใช้วิถีคิดเชิงธุรกิจมาเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการทางสังคมที่สนับสนุนการสร้างความมั่นคงด้านรายได้และอาชีพในชุมชน/ท้องถิ่น

๒. ระดมศักยภาพ ข้อจำกัด และโอกาสในการพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมความมั่นคงด้านรายได้และอาชีพ ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุคทุนนิยมและการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๓. พัฒนาระบบการทำงานนโยบายที่จะสนับสนุน ส่งเสริม และปรับปรุงเงื่อนไข ระเบียบต่างๆ เพื่อดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้ให้กับแรงงานนอกระบบ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมกันในทุกภาคส่วน

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๑ : การจัดการอาชีพแบบใหม่ ... ทำใหม่ ... สู่อชีพและรายได้ที่มั่นคง

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย

๑. ปลัดกมล เจนวาณิชยานนท์	ปลัดเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น
จ.กาญจนบุรี
๒. นางสาวนันทา	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
๓. นางสาวพิสมัย ปิณฑม	กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านช่างเคิ่ง
อ.ฮอด จ.เชียงใหม่
๔. นางสาวลักษณ์ ช่วยนุกูล	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม
กรุงเทพมหานคร
๕. นายภาวิน มิ่งขวัญ	ผู้รับจ้างเลี้ยงสุกร จ.เชียงใหม่
๖. นายรุ่ง ยุ่งแข็ง	ชมรมวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างเทศบาลเมืองท่า
อาจารย์นิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์ สถาบันการจัดการแบบองค์รวม

ผู้ดำเนินการเสวนา

นางสาวพิสมัย ปิณฑม กล่าวถึง กลุ่มอาชีพทอผ้า พื้นฐานอาชีพมาจากกลุ่มแม่บ้านโดยเริ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ ทำสินค้า และหาตลาด จุดเปลี่ยนความคิดการทำสินค้าแล้วขอให้ผู้ซื้อมารับซื้อ เป็นการคิดที่ล้ำสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพราะธุรกิจต้องมีการแข่งขัน คิดหาวิธีการลดต้นทุนการผลิต เบื้องต้นทำสินค้าตัวอย่างให้ลูกค้าได้เห็น แต่ต้องประสบปัญหาเรื่องพฤติกรรมของคน

นายภาวิน มิ่งขวัญ กลุ่มผู้รับจ้างเลี้ยงสุกร (เกษตรพันธสัญญา) เริ่มจากการทำสัญญากับบริษัทเพื่อเลี้ยงสุกร โดยใช้เงินทุนจากการกู้ ธกส. จำนวน ๖ ล้านบาทบาท แต่ก็ล้มเหลวให้ต้องกลับมาคิดคำนวณถึงต้นทุน โดยเอาค่าใช้จ่ายทุกอย่างมาดูรายละเอียดทำให้รู้ว่ารายได้ติดลบ จึงได้ทำสัญญากับบริษัทใหม่และมีแนวคิดทำบัญชีฟาร์มใหม่ โดยเราต้องสร้างจุดคุ้มทุนให้ตัวเอง อีกเรื่องต้องสร้างจุดแข็งให้ตัวเอง

ปลัดกมล เจนวาณิชยานนท์ กล่าวว่า การทำงานไม่ว่าจะเป็นลักษณะกลุ่มหรือการทำงานแบบเดี่ยว ถ้าทำงานแบบเดี่ยวจะมีความเสี่ยงมาก ภาครัฐต้องการให้ประชาชนมีชีวิตที่เป็นสุข คือมีความมั่นคงในชีวิต

ให้แรงงานนอกระบบได้มีชีวิตที่เป็นสุข หลายท่านจะอยู่ในส่วนของ พอช. ด้วย คือ การมีบ้านที่มั่นคง ต่อไปจะเปลี่ยนเป็นเทศบาลหมด ไม่มี อบต. แล้ว การรวมกลุ่มจะทำให้มีพลัง การทำงานแบบเดี่ยวต้องคิดหนัก ขอเงินทุนยาก เรื่องการรวมกลุ่มเทศบาลฯ ได้เข้าไปสร้างองค์ความรู้ ซึ่งพบอุปสรรคหลายอย่างและได้เข้าไปช่วยส่งเสริมสนับสนุน

นางสัญลักษณ์ ช้วนบุญกุล กล่าวว่า ถ้ามองในแง่ดี จริง ๆ แล้ว แรงงานนอกระบบมีโอกาสมากกว่าแรงงานในระบบ แรงงานนอกระบบจะต้องทราบความต้องการของตนเองแล้วปรับระบบชีวิตของตนเอง โดยการคิดใหม่ ว่าทำอะไรที่จะอยู่ได้อย่างมีความสุข มีความมั่นคงในอาชีพ รัฐบาลอาจมีการดูแลแต่อาจไม่ทั่วถึง แรงงานนอกระบบต้องรู้จักในอาชีพ รู้ช่องทาง ปรับการประกอบอาชีพ เช่น การมีอาชีพเสริมเพิ่มเติมมากกว่า ๑ อาชีพ ซึ่ง กทม. มีศูนย์ฝึกอาชีพมากกว่า ๑๐ ศูนย์ อาชีพแท็กซี่ก็สามารถไปเรียนตัดผมเพิ่มเติมได้

คุณสุนันtha กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กล่าวว่า ได้จัดทำหลักสูตรการอบรมเรื่องภาษาสำหรับแท็กซี่ (การพูดทักทาย ต่อรองราคา) มีการจัดทำหนังสือเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทยแจก โดยรวมกลุ่มกันผ่านทางประธานกลุ่มแจ้งความประสงค์ไปยังกรมฯ จะจัดส่งเอกสารให้ซึ่งถือเป็นอีกส่วนที่สนับสนุนได้ นอกจากนี้ กรมฯ มีหลักสูตรดูแลรักษาเครื่องยนต์เบื้องต้น หลักสูตรการนวดสำหรับแม่บ้านที่มีเวลาว่าง

สรุปประเด็น / ข้อเสนอแนะ

- ช่องทางการตลาดให้เข้าถึงห่วงโซ่การผลิต การพึ่งตนเองให้ได้ การพึ่งพาระหว่างกัน โดยการสร้างเครือข่าย นอกเหนือจากภาครัฐ การลดต้นทุนการผลิต สร้างภูมิคุ้มกัน ทำอาชีพโดยการคิดใหม่ทำได้ โดยการสำรวจบริบทต้นทุนเดิม ประสพการณ์ วัตถุดิบ และศึกษาหาความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทักษะการจัดการ ให้มีมาตรฐาน

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๒ : ธนากรชีวิต สู่การจัดการเชิงธุรกิจ ... (เพื่อสังคม)

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย ๑. ผศ.ดร.ทิพวัลย์ สีจันทร์

อาจารย์ประจำภาควิชาส่งเสริมและนิเทศ

ศาสตร์เกษตร คณะวิทยาเขตกำแพงแสน

มหาวิทยาลัยกำแพงแสน

๒. นางสุพรรณณี เวียงคำ

ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเวียง

ต.เวียง อ.เชียงคำ จ.พะเยา

๓. นายสุวิทย์ อินนามมา

นักวิชาการสาธารณสุข

อำเภอหนองเรือ จ.ขอนแก่น

๔. นายธวัชชัย กันทะวันนา

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเทศบาลตำบลริมปิง อ.เมือง จ.ลำพูน

ผู้ดำเนินการเสวนา

อาจารย์ธัม ภคเมธาวิ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

อาจารย์ธัม ภคเมธาวิ กล่าวถึงแรงงานนอกระบบเป็นแรงงานที่ไม่มีหลักประกัน โดยจากที่มีการจัดทำข้อมูลพบว่าแรงงานนอกระบบจำนวน ๒๔.๖ ล้านคน ซึ่งเกินครึ่งของแรงงานทั้งหมดของประเทศ แบ่งเป็นแรงงานภาคต่างๆ โดยอยู่ในภาคเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือภาคการค้าและการบริการ รองลงมาคือแรงงานในภาคการผลิตและอื่นๆ ดังนั้นแล้วผู้เข้าร่วมการสัมมนาในห้องนี้จึงเป็นตัวแทนในการสนทนากันวันนี้เชื่อมโยงไปสู่แรงงานนอกระบบอีกหลายสิบล้านคน และก่อนหน้านี้ได้มีการจัดทำร่างนโยบายแรงงานนอกระบบไว้แล้วการสนทนากันวันนี้จึงเป็นการทำประชาพิจารณ์ โดยมีนักวิชาการมาร่วมแสดงความเห็นและจุดประกายประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกัน

คุณสุพรรณณี เวียงคำ นำเสนอกกลุ่มออมทรัพย์บ้านเวียง จะเน้นไปที่เรื่องการออมและกู้ยืม และได้ส่งเสริมการออมเงินด้วย ส่งเสริมอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้เป็นตัวเงิน สมาชิกของกลุ่มบ้านเวียงเกือบสองร้อยคน ๘๐% เป็นชาวนา กลุ่มฯ จึงส่งเสริมไม่เพียงการทำนาแต่ยังรวมถึงอาชีพระหว่างที่ไม่ได้ทำนาอีกด้วย ซึ่งจะพิจารณาไปถึงความคุ้มทุน

ความเป็นไปได้ที่จะไปลงทุนหรือสร้างอาชีพ ที่ผ่านมามีใครสักคนว่าทำไมชาวนาเป็นหนี้ ซึ่งนำไปสู่แนวทางแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นเหตุ เริ่มตั้งแต่ราคาปุ๋ย ราคาแรงงานเกี่ยวข้าว ฯลฯ แล้วก็แก้ปัญหาให้ตรงจุด

การดำเนินงานของกลุ่ม ฯ คือ สมาชิกช่วยกันออมทรัพย์แล้วปล่อยกู้ โดยรวมกลุ่มออมทรัพย์บ้านเวียงมีเงินหมุนเวียนสองแสนบาทต่อเดือน ซึ่งไม่ได้สูงแต่ก็ได้ใช้หนี้ มีมาตรการสนับสนุนสมาชิกให้มียาได้เสริม สนับสนุนเงินให้ซื้อเครื่องมือประกอบอาชีพ เช่น ซ่อมมอเตอร์ไซด์กับกลุ่มจะประหยัดกว่าที่ร้านหรือผ่อนกับธนาคาร เป็นต้น

คุณสุวิทย์ อินนามมา อธิบายว่ากองทุนออมทรัพย์ของ อ.หนองเรือ ครอบคลุมหลายตำบล กระบวนการพัฒนาการคล้ายกับของกลุ่มออมทรัพย์บ้านเวียง ซึ่งมองว่าแค่จัดสวัสดิการหรือออกเงินให้ก็ไม่เพียงพอจะแก้ปัญหาสมาชิกได้ ซึ่งทุกคนมีศักยภาพจะดำเนินกิจการได้แต่เข้าไม่ถึงแหล่งทุน จึงมีการพัฒนากองทุนให้สนับสนุนสมาชิก ไม่ใช่เพียงแค่ให้เงิน แต่ยังมีกระบวนการทำความเข้าใจร่วมกัน ตัวอย่าง กลุ่มทอผ้าเดิมต่างคนต่างทำ ต่างซื้อปัจจัยการผลิต แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการของกลุ่มออมทรัพย์ จะมีการมองเป้าหมายการตลาดร่วมกัน ตั้งมาตรฐานราคาเดียวกัน สมาชิกและกองทุนมีส่วนร่วมด้วยกัน

คุณธวัชชัย กันทะวันนา นำเสนอว่า พื้นที่จังหวัดลำพูนปลูกลำไยเป็นหลัก แรงงานนอกระบบจึงเป็นกลุ่มเกษตรกร ซึ่งประสบปัญหาหาราคาตลาด พ่อค้าคนกลางกดราคาและปัญหาทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีมาก สถาบันการเงินประชาชนตำบลริมปิง จึงมีแนวทางส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกพืชผักปลอดภัย หาพื้นที่ขายใหม่ (ไม่ต้องส่งพ่อค้าคนกลาง) เช่น โรงพยาบาล สถานที่ราชการ ซึ่งกลุ่มอาชีพฯ ที่ทำเกษตรปลอดภัยทางกลุ่มฯ จะมีกระบวนการ มาตรการส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าเกษตรกรที่ปลูกแบบใช้สารเคมี

ดร.ทิพวัลย์ สัจจันทร์ เริ่มจากประเด็นหนี้สิน ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะมองไม่เห็นความสุขที่ตัวเองมีอยู่ เช่น ได้กินข้าวกับครอบครัว มีเวลาดูละคร ฯลฯ ทางออกของคนมีหนี้สินมีหลายแนวทาง ชุมชนก็ช่วยกันหาทางออกได้ แต่ที่มันไม่เกิดเพราะคนในชุมชนไม่ช่วยกัน ไม่ไว้วางใจกัน ส่วนในเรื่องของกองทุน แม้เริ่มจากเงินเล็กน้อยก็กลายเป็นก้อนใหญ่ได้ เป้าหมายส่วนใหญ่ที่ต้องการคือครอบครัวและชุมชนที่มีความสุข จริง ๆ แล้วกองทุนมีจำนวนมาก แต่ต้องทำความเข้าใจ สิทธิที่จะเข้าถึงกองทุนเหล่านี้ ต้องจัดการความรู้จัดการทรัพยากรของเราเองด้วย

สรุปประเด็นข้อเสนอ

- คุณวิริยะ แต้มเกิด ตัวแทน พอช. เห็นว่า “ใจ” เป็นเรื่องสำคัญมีปัญหาอุปสรรคอะไรก็สู้กันไปได้ ประกอบกับมีความไว้วางใจกันและความอยากช่วยเหลือกัน จุดเริ่มการออมทรัพย์ต้องเริ่มจากจุดนี้ประกอบกับวิถีชีวิตที่จะเป็นนายจ้าง ไม่ใช่เป็นแค่แรงงาน ดังนั้นก็ต้องเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตก่อน กลุ่มออมทรัพย์หลายแห่งที่ พอช. ได้ทำงานด้วย ถือว่าประสบความสำเร็จจากการเข้าไปสนับสนุนสมาชิกด้านการเงิน จนสมาชิกมีทรัพย์สินของตน เริ่มจากการออมวันละไม่กี่บาท ประกอบกับที่รัฐบาลสมทบเงินเข้ากองทุนให้อีกส่วนหนึ่งด้วย นอกจากการสนับสนุนสมาชิกเรื่องเงินและการพัฒนาฝีมือยังไม่เพียงพอ แต่จะต้องเชื่อมโยงสมาชิกกลุ่มกับภาครัฐด้วย
- การพัฒนาศักยภาพของพี่น้องในเรื่องของแรงงาน ยังมีปัญหาด้านกลไกระเบียบของรัฐที่มีอยู่
- แรงงานต้องสมมติว่าเป็นผู้เสนอนโยบายเอง เพื่อกำหนดอนาคตเอง ส่วนระเบียบของชุมชนเราสามารถปรับได้ เพราะเป็นผู้บริหาร โดยเริ่มทดลองทำเป็น Model ก่อน หากไม่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลแต่ทำจากท้องถิ่นเองได้ จะทำให้รู้สึกว่ามีค่ามากยิ่งขึ้น

ห้องที่ ๓ รุกเพื่อลด : ภาระและความเสี่ยงด้านสุขภาพที่สามารถหลีกเลี่ยงและจัดการได้

เหตุผลและความจำเป็นจัดสมัชชาเฉพาะประเด็น รุกเพื่อลด : การบริการอาชีวอนามัยระดับท้องถิ่น

: การจัดบริหารอาชีวอนามัยเชิงรุก

จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี ๒๕๕๔ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ปฏิบัติงานทำทั้งสิ้น ๓๙.๓ ล้านคน โดยเป็นแรงงานนอกระบบถึง ๒๔.๖ ล้านคน หรือร้อยละ ๖๒.๖ ของจำนวนผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด เป็น

แรงงานภาคเกษตร ๑๕.๑ ล้านคน (ร้อยละ ๖๑.๔) แรงงานในภาคการค้าและการบริการร้อยละ ๒๙.๗ และ แรงงานภาคการผลิต (รวมถึงกลุ่มหัตถกรรมและสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ร้อยละ ๘.๙ และใน ๓ กลุ่ม แรงงานดังกล่าวยังพบว่าเป็นแรงงานที่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุถึง ๓.๒ ล้านคน ซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบ คือ กำลังแรงงาน ที่สำคัญในระดับฐานรากของสังคมไทยที่มีบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ปัญหาด้านสุขภาพของแรงงานนอกระบบในปี ๒๕๕๔ พบว่า เกิดการ บาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน จำนวน ๓.๗ ล้านคน โดยลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บเกิดจาก การถูกของมีคมบาดมากที่สุด ร้อยละ ๖๗.๓ รองลงมาเป็นการพลัดตกหกล้ม ร้อยละ ๑๒.๓ การชนและกระแทก ร้อยละ ๘.๗ ไฟไหม้หรือน้ำร้อนลวก ร้อยละ ๔.๘ ได้รับสารเคมี ร้อยละ ๓.๐ อุบัติเหตุจากยานพาหนะ ร้อยละ ๒.๙ และไฟฟ้าช็อต ร้อยละ ๐.๖ หากพิจารณาแรงงานนอกระบบที่ได้รับการบาดเจ็บ หรืออุบัติเหตุ ในปี ๒๕๕๔ พบว่า มีจำนวนเฉลี่ยวันละ ๑๐,๐๐๓ คน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ (เฉลี่ยวันละ ๙,๖๓๗ คน) ซึ่งเป็นตัวเลขที่ ค่อนข้างสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาดูแลและสร้างความปลอดภัยจากการทำงานให้แก่แรงงานนอกระบบ

ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อการคุ้มครองแรงงาน ได้แก่ พระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้คนทำงาน มีการจัดการความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้นายจ้างดูแลเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

๑. แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ที่ให้มีการพัฒนาศักยภาพและบทบาทในการบริหารจัดการสารเคมีทุกภาคส่วน หรือการลดความเสี่ยงอันตรายจากสารเคมี

๒. แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เน้นการขยายเขต การคุ้มครองและหลักประกันแรงงานนอกระบบ เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะคนทำงานขยายโอกาส การทำงาน และการเพื่อสมรรถนะการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ

๓. แผนยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค และภัยสุขภาพ จากการประกอบอาชีพ ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ที่เน้นเรื่องการพัฒนาศักยภาพบุคลากร พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาระบบบริการสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการให้สิทธิแก่คนไทยทุกคนในการเข้าถึงการบริการสุขภาพ โดยไม่ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะยากจน ภายใต้โครงการการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ส่งผลทำให้ระบบการบริหารการเงินการคลังของกระทรวงสาธารณสุขเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะค่าใช้จ่ายแบบเหมา จ่ายรายหัว ตาม พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้การส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยออกมาเป็นชุดสิทธิประโยชน์ฯ และการบริหารจัดการในลักษณะเหมาจ่าย รายหัว/ตามกิจกรรมหรือตามผลงานบริการ อย่างไรก็ตาม หลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ให้สิทธิการเข้าถึงบริการ สุขภาพคนไทยในฐานะความเป็นพลเมืองอย่างเท่าเทียมกัน แต่คนที่ทำงานซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีส่วนสร้างความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่แตกต่าง ดังนั้น การจัดการบริการสุขภาพจึงควรมีความเฉพาะ เจาะจงมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับคนที่ทำงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา การบริการสุขภาพเน้นการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยแล้ว ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสีย ทั้งค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล สำหรับคนที่ทำงานควรเน้นเรื่องการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค จนถึงการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเสี่ยง เพื่อลดการสูญเสีย ป้องกันการเจ็บป่วย การพิการและการสูญเสีย ทางด้านเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามพบข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงบริการ โดยเฉพาะเรื่องชุดสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมสำหรับแรงงาน นอกระบบ และระบบการบริหารจัดการงบประมาณที่จำกัดอยู่ในระบบปกติ คือ ผ่านหน่วยบริการสุขภาพ รวมทั้ง ข้อจำกัดเรื่องการบริหารจัดการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยใน การทำงาน ดังนั้นการจัดเวทีสมัชชาจึงเป็นช่องทางหนึ่งเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ ความเป็นไปได้ เพื่อเพิ่มการเข้าถึง

บริการสุขภาพ ที่ครอบคลุมความเป็นคนทำงานที่จะนำไปสู่การดูแลสุขภาพตนเองของแรงงานนอกระบบอย่างมีระบบ และมุ่งสร้างนำซ่อมเป็นสำคัญ

เป้าหมาย : แรงงานนอกระบบ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาประเด็นอาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน ให้เป็นประเด็นสาธารณะ ที่นำไปสู่การพัฒนาการทำงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อลดการเจ็บป่วยและลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของภาครัฐ สังคม และครอบครัว

๒. เพื่อพัฒนาระบบการขับเคลื่อนและผลักดันประเด็นอาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน ให้เป็นนโยบายเร่งด่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงบริการอย่างแท้จริง

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๑ : รุกเพื่อลด : การบริการอาชีวอนามัยระดับท้องถิ่น

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย	๑. พญ. ฉันทนา ผดุงเทศ	นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและ สิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
	๒. คุณหมอลล สันติวรางคณา	ผู้อำนวยการสำนักงานหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติ เขต ๔ จังหวัดสระบุรี
	๓. คุณพิรุณ ศิริทองคำ	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านกลาง
	๔. นางเพ็ชรินทร์ เขียวสิงห์	หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและ บริการปฐมภูมิ โรงพยาบาลชุมชนบ้านสนธิ จ.ลำพูน
	๕. นายอดุลย์ เสนาพันธ์	ผู้แทนศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ จังหวัดพะเยา
ผู้ดำเนินการเสวนา	นางสุภาพร ถิ่นวัฒนากุล	ผู้จัดการมูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนา

พญ. ฉันทนา ผดุงเทศ กล่าวถึงการช่วยเหลือตัวเองในด้านสุขภาพ การปรับสภาพการทำงานและการตรวจสุขภาพ สำหรับการทำงานเชิงรุก คือ การปรับสภาพแวดล้อมการทำงาน อปท. จึงเป็นส่วนเพิ่มอีกส่วนที่ช่วยเอื้ออำนวยความสะดวก โดยเสนอโมเดล ๓ ประสาน ๒ สนับสนุน โดยมีดังนี้

องค์กรประกอบที่ ๑ ต้องช่วยตัวเอง ต้องคิดขั้นตอนการทำงาน โอกาสที่ทำให้เจ็บป่วย วางแผนป้องกันตนเอง ในระหว่างการทำงาน เช่น ใช้หน้ากากอนามัยป้องกันฝุ่น

องค์กรประกอบที่ ๒ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เช่น บัตรทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ หรือสถานพยาบาลใกล้บ้านมีการส่งเสริมเชิงรุก มีการป้องกันตนเอง ตรวจสุขภาพ

องค์กรประกอบที่ ๓ ผู้ประสานงานระดับพื้นที่ เช่น อปท. อบต. ให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านการป้องกันสุขภาพแก่แรงงานนอกระบบ เช่น งบประมาณ

สนับสนุนที่ ๑ ทรัพยากร งบประมาณ จาก สปสช. ระบบบัตรทอง ผอ.รพ / อบต. เพื่อให้แรงงานสามารถดูแลสุขภาพ

สนับสนุนที่ ๒ นักวิชาการ หรือมหาวิทยาลัย ให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับปัญหาด้านสารเคมี ผลกระทบต่างๆ ให้กับแรงงานนอกระบบ

นางเพ็ชรินทร์ เขียวสิงห์ กล่าวถึงโรงพยาบาลชุมชนบ้านสนธิ จ.ลำพูน ได้มีการดำเนินการในเรื่อง อาชีวอนามัยประมาณ ๖-๗ ปี โดยมีคณะกรรมการอาชีวอนามัยใน รพ. มีการบริการ ๒ แบบ คือ

เชิงรับ มีการคัดกรอง การเจ็บป่วยว่าเป็นโรคจากการทำงานจริงหรือไม่ นำไปสู่การป้องกันโรค

เชิงรุก โดยการรวมตัวของพี่น้องแรงงานและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้รับความรู้ ความเข้าใจอาชีวอนามัย และเห็นความสำคัญในการป้องกันสุขภาพจากการทำงาน จึงเป็นกำลังสำคัญในการเฝ้าระวังสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน

โดยสร้างมาจาก อสม. มีการทำระบบฐานข้อมูลมาปรับปรุงระบบการทำงานของ รพ. ทำให้ปัจจุบันสถิติ โรคจากการประกอบอาชีพลดน้อยลง และในปี ๒๕๕๖ รพ.สต. ทุก รพ. ในจังหวัดลำพูนจะมีหน่วยงานอาชีวอนามัย เคล็ดลับในการทำให้ รพ.สต. เข้าร่วมทำงานด้านอาชีวอนามัยคือ เรืองนโยบายและทำให้เจ้าหน้าที่ตระหนักว่า การทำงานเชิงรุกจะทำให้งานเชิงรับลดลง

นายอดุลย์ เสนาพันธ์ การรวมกลุ่มทำให้มีการนำมาซึ่งการจัดการแรงงานนอกระบบได้ง่าย ขอให้มีการ จัดตั้งศูนย์ประสานงานหลักประกันสุขภาพภาคประชาชนประเด็นแรงงานนอกระบบ มีการป้องกันความเสี่ยงสำหรับ แรงงานนอกระบบในพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นายพิรุณ ศิริทองคำ กล่าวถึงการทำงานในตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ อนุมัติโครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัย เช่น คัดกรองกลุ่มเสี่ยง แรงงานนอกระบบคือคนที่ทำงาน โดยไม่มีนายจ้าง มีความเสี่ยงค่อนข้างเยอะ เช่น การใช้สารเคมี ซึ่งจะมองเห็นความสำคัญกองทุนหลักประกันสุขภาพ ท้องถิ่นควรมีแผนกำหนดให้ต้องทำเรื่องอาชีวอนามัย และท้องถิ่นควรมีตัวชี้วัดด้านอาชีวอนามัย

คุณหมอลอ สันติวรางคณา อสอช. จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นของตน เพื่อส่งเสริมการทำงานด้านสุขภาพของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และควรมีการออกแบบ ส่งเสริมสุขภาพตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่

ความคิดเห็นผู้ร่วมประชุม

๑. หน่วยงานภาครัฐยังไม่ทราบข้อมูลการดำเนินงานศูนย์ประสานงาน ฯ ในแต่ละจังหวัด
๒. ให้กระทรวงสาธารณสุขจัดให้มี อสอช. ให้มีแนวทางการปฏิบัติเหมือน อสม. เพื่อประโยชน์ต่อสังคม
๓. สร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ใช้บริการและผู้รับบริการ ในเรื่องความเสี่ยงจากการใช้สารเคมี
๔. ควรมีงานวิชาการมารองรับในงานที่ทำ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้รับบริการที่ถูกต้องในอนาคต
๕. การทำงานในเรื่องอาชีวอนามัย ควรสอดคล้องกับการทำงานของสาธารณสุข โดยให้ประชาชนดูแลตนเอง ในเบื้องต้น และ อปท. เข้าไปช่วยดูแลคนในท้องถิ่นของตน
๖. ควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในด้านอาชีวอนามัยในการทำงานของแรงงานนอกระบบ
๗. ควรมีการทำงานเชิงรุกในการป้องกันก่อนจะเกิดความเสี่ยง ในเรื่องอาชีวอนามัยเชิงนโยบายรวมถึง การคุ้มครองผู้บริโภค
๘. ควรมีตัวชี้วัดการทำงานเรื่องอาชีวอนามัยอยู่ในจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น หรือมีการปลูกจิตสำนึกให้กับ แรงงานในท้องถิ่น

เสวนากลุ่มย่อยที่ ๒ : ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัด : กลไกการบริหารจัดการและการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค

ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย

๑. นพ.กรรชิต คุณาจุติ

ผู้อำนวยการสำนักงานหลักประกัน
สุขภาพแห่งชาติ เขต ๖ ระยอง

๒. นายแพทย์สมเกียรติ ศิริรัตนพลกุล ผู้อำนวยการสำนักโรคจาก
การประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
กรมควบคุมโรค.กระทรวงสาธารณสุข
๓. ผศ.ดร.แสงอรุณ อีระมัลย์ ผู้อำนวยการศูนย์วิชาการแรงงานนอกระบบ
ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่
๔. นางวรารณ อุปชิน หัวหน้าฝ่ายประกันสุขภาพ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน
๕. นางรุ่งศรี รุ่งตระกูล หัวหน้ากลุ่มงานอาชีพเวชกรรม
โรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี
๖. นางสาวอรุณี ดวงพรหม ประธานศูนย์ประสานงานแรงงานนอกระบบ
จังหวัดขอนแก่น

ผู้ดำเนินการเสวนา นางสาวชลนภา อนุกุล สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

นางสาวอรุณี ดวงพรหม กล่าวถึงแรงงานนอกระบบอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทางกลุ่มเป็นกลุ่มทอเสื่อ มีปัญหาเรื่องระบบกล้ำเนื้อและกระเพาะปัสสาวะอักเสบ เนื่องจากการนั่งทำงานเป็นเวลานานๆ ปัญหาเรื่องของ รายได้ ค่าชิ้นงานที่ไม่เป็นธรรม ส่วนใหญ่แรงงานนอกระบบยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตัวเอง ปัจจุบันได้ สร้างเครือข่ายโดยดึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เข้ามาทำงานช่วยเหลือแรงงาน ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ

นางรุ่งศรี รุ่งตระกูล โรงพยาบาลเริ่มจากการทำงานในพื้นที่นาร่อง โดยการสร้างความรู้และความตระหนักเรื่องโรคจากการทำงานให้กับแรงงาน โรงพยาบาลได้สนับสนุนได้การประเมินความเสี่ยง ตรวจสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เมื่อเจอปัญหาจะทางแก้ไขในสิ่งที่ทำได้เสียก่อน สร้างรูปแบบการป้องกัน ไม่ได้ทำเฉพาะเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ยังสร้างอาสาสมัครอาชีวอนามัยเพิ่มขึ้นอัตรา ๑ : ๑๐ เพื่อสำรวจความเสี่ยง (เฝ้าระวัง) ให้ อสอช. เป็นผู้ดูแลและเฝ้าระวัง

นางวรารณ อุปชิน สำนักงานสาธารณสุขสาขาจังหวัดลำพูนมีความสวยงาม ปัจจุบัน อสอช. ยังมีอยู่ อย่างกระจัดกระจาย และยังขาดองค์ความรู้ทั้งในด้านวิชาการ ต้องการให้มี อสอช. ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยมีโรงพยาบาล ชุมชนเป็นพี่เลี้ยง พร้อมทั้งให้จังหวัดฯ ร่วมมือกับ อบท. เข้ามาสนับสนุนกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิด ความรู้ที่ยั่งยืน (ทำงานร่วมกันทั้ง ๓ ฝ่าย)

ผศ.ดร.แสงอรุณ อีระมัลย์ กล่าวถึงองค์ความรู้ที่ อสอช. ควรมีทำให้สามารถทำงานชุมชนได้ มีศักยภาพ ในการรับรู้ เข้าถึง และสามารถเรียกร้องสิทธิต่าง รวมทั้งความรู้ด้านต่างๆ ด้วย เช่น การเขียนโครงการเพื่อขอ งบประมาณสนับสนุนหลักสูตรการอบรมจะต้องสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่

นายแพทย์สมเกียรติ ศิริรัตนพลกุล ในเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง ด้านการดำเนินงานถือว่าเป็นงาน มีความเสี่ยงสูง จำเป็นต้องมีแนวทางการจัดบริการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วย หากโรคแพทย์หรือพยาบาล เพียงอย่างเดียวคงไม่ทันการณ์ ในการพัฒนาอาจไม่สามารถพัฒนาทุกคนได้ ต้องหากลุ่มๆ หรือผู้นำ ที่เป็นหลักของ การพัฒนา ซึ่ง อสอช. สามารถดูแลพี่น้องแรงงานด้วยกัน เป็นคนเชื่อมต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อสอช. จะต้อง มีจิตอาสา เต็มประเด็นอาชีวอนามัย บทบาทของกระทรวงสาธารณสุข มีนโยบาย สู่การปฏิบัติภายใต้ระบบ โรงพยาบาล และการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุก ให้ความรู้ การขยายที่ไม่สมบูรณ์ เพราะงบประมาณไม่เพียงพอ จึงส่งต่อให้ สปสช.